

## דף פז.

עין משפט א.ב.

אה"ע סימן קל סעיף ג.

ו. לא יהיה דבר כתוב בגט שאינו מענין הגט בין הגט לחתימה, ואם היה כתוב שאלו בשלומה הגט פסול, דיתכן שהחתימה על דבר זה, אבל היה כתוב ושאלו בשלומה עם ו' החיבור כשר דחתימתם על הכל.

עין משפט ג.ד.ה.ו.

אה"ע סימן קל סעיף ט

עין לעיל דף פו: עין משפט ז

אה"ע סימן קל סעיף י

יג. כתב אנו פלוני ופלוני גירשנו את נשותינו פלונית ופלונית והשלים נוסח הגט, אפי' נמסר בעדי מסירה אינו גט<sup>ב</sup>, דאין שתי נשים מתגרשות בגט אחד דכתיב וכתב לה ולא לה ולחברתה<sup>ל</sup>.

עין משפט ז.

אה"ע סימן קל סעיף ט

עין לעיל דף פו: עין משפט ז

עין משפט ז.ט.כ.

אה"ע סימן קל סעיף ח

י. היו ב' גיטין בב' דפין מחוברים במגילה אחת זה לצד זה, והעדים חתומים למטה תחת שניהם, הגט ששמות העדים חתומים תחתיו כשר<sup>מ</sup>, כגון ראובן בן תחת הראשון, ויעקב עד תחת השני, הראשון לבדו כשר והשני פסול ואם כתב ראובן תחת הראשון, ובן יעקב עד

י. מגיטין ס"ו ע"ב.

כ. ולא דמי לכתב פלוני לפלונית ופלוני לפלונית דכשר, דהתם חילק לכל אחת בנפרד גירושיה. וגם בנדון דידן אם חזר ופירטן אח"כ וכתב פלוני לפלונית, ופלוני לפלונית בזמן הזה, כלומר בזמן אחד לכולם, הגט כשר, וכולם ע"פ עדי מסירה.

ל. מגמ' שם אמר רבינא לרב אשי, ודין זה אף לר"י.

מ. ממשנה פ"ז ע"ב ובטור. וב"י מרמב"ם שאם היו עדי מסירה כשר גם השני. וצ"ע מדוע אם תחת הראשון כתב ראובן בן לבד כשר, והרי לא מוכח שזה לשם עדות וכמו בסעיף י"ב שכתב יוסף לבד שפסול.

תחת השני, אפי' השני כשר.

ואם נמסר בפני עדי מסירה גם הגט השני שחתומים בו העדים יעקב עד כשר, דלא גרע מלא היו בו עדים כלל.

אה"ע סימן קל סעיף יב

עין משפט י.

יז. כתב יוסף לבד בלי עד, וכ"ש בן פלוני בלי עד פסול י.

## דף פז:

אה"ע סימן קל סעיף א

עין משפט א.

א. חותמים שני עדים כשרים למטה משיטה האחרונה של הגט זה תחת זה. ולא יניחו ריוח כדי ב' שיטין אלא יניחו כדי שיטה אחת בלבד פ, ואם הניחו ריוח ב' שיטין הגט פסול ע, וי"ח ומכשירין ע"י עדי מסירה.

הגה: ב. חתם העד האחרון תחילה ואח"כ חתם העד הראשון בשורה הפנויה לפניו הגט כשר, אף שבשעת חתימת העד האחרון היה ריוח ב' שורות, ולכתחילה לא יעשו כן [וה"ה בחתימה בכתובה לכתחילה לא יחתום השני לפני הראשון וישאיר ריוח]..

הגה: ג. לכתחילה טוב לחוש שלא יחתום מי שהיה קרוב ונתרחק, או מחותנים, ולא יהיה הסופר קרוב לאיש או לאשה, ולא יהיה אחד מהעדים חשוד בעריות פ. ויש מחמירין שלא יהיו בעלי מומין, ולא

ג. דלא מוכח שחתם לשם עדות, אבל כתב יוסף בן שמעון, כיון שפירש שמו ושם אביו אמרין לשם עדות כתב, ב"ה. ודקל לסימן מיקרי מוכח שלשם עדות הוא.

ס. חותמין ב' עדים מגיטין פ"ו ע"א. ולא יניחו אויר ב' שורות, מכתרא קס"ב ע"ב. וגט שהיה בו ספק אם עדיו מרוחקין או לא הכשירו הר"מ מטאלון משום ספיקא דרבנן.

ע. דעת הטור, ואף ע"י עדי מסירה פסול, ולא דמי לכתבו על דבר שיכול להזדייף דמכשירין בעדי מסירה דהתם ניכר הוא שלא לסמוך על העדים החתומים אבל הכא אם ימלא החלל לא יהיה ניכר ויסמכו על עדי חתימה כ"כ הב"ש, ודעה שניה היא דעת הרמב"ם הרמב"ן והרשב"א.

פ. ודבר זה מדינא ולא רק חומרא כ"כ הגאון בס"ק ח' מסנהדרין דף כ"ו ע"ב. וכתב הנו"ב שבעדים שהם פסולים מדרבנן אם חתמו ונמסר בפני עדי מסירה הגט כשר,

קרובים גם לסופר, וכולם לא יהיו קרובים לרב המסדר הגט.

הגה: ד. נוהגים לקחת העדי החתימה לעדי מסירה<sup>ז</sup>, והם גם ישמעו שהבעל ציוה לסופר לכתוב.

הגה: ה. לא יחתמו העדים אלא בדיו וקולמוס של הבעל כמו הסופר. ויתחיל העד לחתום בראש השיטה, שלא ישאר גליון חלק לפני החתימה<sup>ק</sup>.

ח"מ סימן מה סעיף יד

עין משפט ב.

יד. היו העדים מרוחקים מהכתב שני שיטין ויותר, והרווח הזה היה מלא בעדים פסולים או קרובים<sup>ר</sup> הרי זה כשר, שהרי אינו יכול להזדייף, אבל אם<sup>ש</sup> נראה השטר לבי"ד קודם שימלאו אותו בקרובים, שוב אין לו תקנה.

אה"ע סימן קל סעיף ז

עין משפט ג.

ז. ח. שייר מקצת הגט וכתבו על דף השני, והעדים חתומים בסופו בדף השני, אם היה הכל במגילה אחת שניכר שלא נמחק ושלכך נתכוון הסופר לסיימו כך בדף השני הרי זה כשר, אבל אם אינו ניכר שכך היה, הרי זו ספק מגורשת, דשמא שני גיטין היו וחתך מכל אחד קצת, אם

וא"כ ה"ה חשוד על העריות דפסולו רק מדרבנן, אולם במחבק ומנשק דפסולו מדאורייתא אה"נ דפסול גם בעדי מסירה, ועיין בסי' מ"ב ס"ק כ' בב"ש והנו"ב בהלכות גיטין סי' ק"ל סעיף י"ז.

צ. ממדרכי שם. דגבי עדות אמרינן דבר ולא חצי דבר אך כיון דעדי מסירה עיקר ליכא פיסול ואינו אלא על צד היותר טוב כ"כ בב"ש ס"ק ד' בסי' קל"ג.

ק. גט שהניחו מקום חלק מהצד, והיה שם מקום לכתוב פלוני חייב לפלוני, הכשירו מהר"ם ורשב"ם בשעת הדחק, דחתימתם לאו על חיוב הממון. ומש"כ שלא יחתמו העדים אלא בדיו וקולמוס של הבעל כמו הסופר, ואם טעה העד וחתם בקולמוס שלו, ולא בקולמוס שהקנה לו הסופר לבעל, כשר ליתנו לכתחילה וכך העלה בשו"ת יביע אומר ח"ג סי' כ"ח, ודלא כדברי הרב זקן אהרן שהחמיר בזה והוסיף שם דגם אם הסופר כתב בקולמוס שלא הקנה מתחלה לבעל, יקנה הגט לבעל אחר כתיבתו כנהוג וינתן לכתחילה. ר. וי"א דוקא מילאוהו מדעת הלוח אבל בלי דעתו פסול. דלא נשתעבד הלוח באותו שטר כך דעת רבינו יונה.

ש. דאלמו רבנן לתקנתם ואמרו כל שטר שנראה בב"ד שלא נעשה כתיקון חז"ל הרי הוא חספא בעלמא, כ"כ בסמ"ע.

לא שעדים מעידים שגט אחד היה ונמסר לה בעדי מסירה כשר <sup>ה</sup>.

הגה: ט. דיבק ב' עורות ביחד וכתב עליהם גט פסול מספק <sup>א</sup>, וה"ה אם תפרם ולא דיבקם.

עין משפט ד. אה"ע סימן קל סעיף ד

ד. אם חתמו העדים מצד כתיבת הגט בימינו או בשמאלו של הכתב, או מאחוריו של הגט <sup>ב</sup>, או תחת הכתב אבל לא כלפי הכתב אלא בהיפוך פסול, אבל אם היו עדי מסירה בכל הנ"ל <sup>ג</sup> כשר.

עין משפט ה. אה"ע סימן קל סעיף ה

ה. אף כשחותמין למטה, צריך שיהיה גב החתימה כלפי הגט. ואם היו רגלי החתימה כלפי הגט, פסול.

עין משפט ו. אה"ע סימן קל סעיף יד

יד. אם הגט כתוב בלשון אחד והעדים חתומים בלשון אחרת כשר <sup>ד</sup>, והוא שהעדים מכירים לשון הכתב ויודעים לקרוא הכתיבה.

עין משפט ז. אה"ע סימן קל סעיף יא

יא. כשהעד חותם בגט צריך לכתוב שמו ושם אביו, כגון יוסף בן

ת. כ"כ המ"מ בפ"ד, והב"ח כתב דלא בעינן עדי מסירה, אבל מרמב"ם ועוד יראה דהוי כאילו אין עדים חתומים עליו, ובעינן עדי מסירה דנראה כמזויף, כ"כ הב"ש.

א. ואף דיש עדי מסירה פסול מטעם דספר אחד ולא ב' ספרים, כ"כ הלבוש, ועיין בב"ש שנשאר בצ"ע. והח"מ כתב דה"ה בתפר הוי חיסרון של ב' ספרים.

ב. היינו שאין סיום הגט מאחוריו, שאם סיומו של הגט מאחוריו אפי' מקצתו, הגט כשר גם עם עדי חתימה בלבד, כ"כ הב"ש.

ג. דדומה שאין כאן עדי חתימה, וצריך למוסרו בעדי מסירה, ודינו ככתב על דבר שיכול להזדייף דכשר בעדי מסירה.

ד. ממשנה כ"ז ע"ב. ורמב"ם מירושלמי. ועיין ב"ש ס"ק כ"ה. ולשון הכתב, כלומר מבינים הלשון, והכתיבה שיודעים לקרוא אותו כתב, לפ"ז צריך שהעדים ידעו פירוש המילים הכתובים בלשון תרגום בגט.

שמעון עד<sup>ה</sup>, ואם כתב יוסף עד, או בן שמעון עד, או יוסף בן יעקב בלי עד כשר<sup>י</sup>.

הגה: טו. אין העד חותם בשם חניכתו, ולא בשם רב או חכם, רק פלוני בן פלוני עד.

הגה: טז. אין מחתימין עד שאביו מומר, ובעינן לכתחילה בחתימה שיהיה מוקף גויל וכתובה תמה.

עין משפט וז. אח"ע סימן קכט פעיף א

א. כותבים שם האיש והאשה בגט, ואם יש לו או לה ב' שמות כותבים השם שרגילים בו ביותר ומוסיפים וכל שום, ואם כתב רק חניכתו או חניכתה לבד<sup>ז</sup> כשר.

הגה: ב. כתב הרמ"א דאין לכתוב וכל שום<sup>ה</sup>, אלא אם יש לו ב' או ג' שמות כותבים העיקרי ראשון ואח"כ כותבים דמתקרי על השני ואפי' נכתב הגט וכתבו וכל שום אין לגרש בו, אלא יחזרו לכתוב דמתקרי על

ה. והטעם דמוסיפין עד בגט ולא בשאר שטרות, משום דבגט הנוסח כולו הוא לשון הבעל לכן חותם שהוא עד, לא כן בשאר שטרות שהם לשון העדים, כ"כ הלבוש והביאו הב"ש. רעין גמ' גיטין ל"ו ע"א, ובגמ' שם איתא שאמוראים היו חותמין בסימן, ויש לפרש שמלבד הסימן היה כתוב עד, אולם אין הכרח, שהעיקר שיהיה מפורסם שחתם לשם עדות, ולפ"ז חתימה בטביעת אצבע או בלועזית והעד מכיר הלשון והכתיבה כשר. ובכתובה שזה לשון עדים של אנן סהדי אין צריך שיכתבו עד בחתימתן.

ו. לפ"ז אם טעה או שינה בשם אביו אין לפסול, וה"ה בשמו, אבל בשו"ת רש"ך כתב דדוקא טעה בשם אביו או לא כתב עד הוא דאינו פסול, אבל טעה בשמו או שינה בו פסול, כ"כ הב"ש.

ז. גיטין ל"ד ע"ב ופ"ז ע"ב. ודעת הרא"ש דשם שקוראים אותו כולם הוא עיקר אפי' דלס"ת או בשטר קוראים אותו בשם אחר, וכותבים חניכתו במפורסם אף לכתחילה. והרמב"ם פליג בתרתי וס"ל דשם שקוראים אותו בו לס"ת הוא עיקר, ואין כותבין לעולם חניכתו לכתחילה, רק אם נכתב וניתן כשר.

ח. הטעם כתב הט"ז דשם אין לו שם אחר בכלל, והוי פסול ע"י תוספת זו ד"וכל שום". ודעה זו היא ר"ת וב"י בשם הרמב"ן והרשב"א וכתב ע"ז הרמ"א וכן נוהגין ואין לשנות והיום בארץ ישראל נהגו לכותבו כדעת השו"ע - ויש מקומות בחו"ל שנהגו לא לכתוב "וכל שום". ואם שולחים גט ממקום שאין כותבין וכל שום למקום הנתינה שם כותבים וכל שום יש לכתוב וכל שום כמקום הנתינה.

השמות הטפלים, ומ"מ אם לא כתב אלא שם הטפל בלבד וגירש בו מגורשת.

הגה: ג. כתב שם הטפל ראשון ואח"כ כתב וכל שום דאית לי ולא הזכיר שמו העיקרי פסול<sup>ט</sup>, ואם הזכיר את שניהם כשר אף שהקדים הטפל<sup>י</sup>.

ט. מהריב"ש. דאם כותב שם הטפל ראשון ואח"כ כותב וכל שום על העיקרי, זה גרע טפי משלא הזכירו כלל, דאפי' רמז של "וכל שום" מגרע כ"כ הב"ש. ולפ"ז אולי זה עוד טעם לרמ"א שאין לכתוב וכל שום דלעיתים יקדים הטפל ויכתוב על העיקרי וכל שום וזה פוסל הגט, שאם היה משאיר שם הטפל בלבד בלי וכל שום היה הגט כשר בדיעבד. י. כלומר בדרך דמתקרי שכך מהני בדיעבד, וכתב הב"ש שאם לא ניתן עדיין הגט יש לכתוב אחר ולהקדים שם העיקרי.